

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ
УКРАЇНИ**

**КАФЕДРА ЗАГАЛЬНОЇ ЕКОЛОГІЇ ТА БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ
КАФЕДРА ОХОРОНИ ПРАЦІ ТА БІОТЕХНІЧНИХ СИСТЕМ У
ТВАРИННИЦТВІ**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан гуманітарно-педагогічного факультету (в.о.)
_____ (к.філос.н. доц. Савицька І.М.)
“ ____ ” _____ 20__ р.

СХВАЛЕНО

на засіданні *кафедри охорони праці
та біотехнічних систем у тваринництві*

Протокол №_4_ від_24.05__2021_р.

Завідувач кафедри

_____ к.т.н., доц. Хмельовський В.С.

на засіданні *кафедри загальної екології та безпеки
життєдіяльності*

Протокол №_5_ від “_5.05_”_2021_р.

Завідувач кафедри

_____ д.п.н. проф. Боголюбов В.М.,

РОЗГЛЯНУТО

Гарант ОПІ Професійна освіта

_____ (д.пед.н. професор Васюк О.В.)

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“ БЕЗПЕКА ПРАЦІ І ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ”**

Галузь знань
спеціальність
освітня програма
Факультет
Розробник:

015 «Професійна освіта »
015 «Професійна освіта»
Професійна освіта
гуманітарно - педагогічний
доцент кафедри ОПБСТ, к.с.г.н. Зубок Т.О.
доцент кафедри к.с.-г. Кудрявицька А.М.,

Опис навчальної дисципліни

Безпека праці і життєдіяльності

Галузь знань, напрям підготовки, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень		
Освітній рівень	Бакалавр	
Напрямок підготовки		
Спеціальність	015 Професійна освіта	
Спеціалізація		
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Обов'язкова/Вибіркова	
Загальна кількість годин	60	
Кількість кредитів ECTS	2	
Кількість змістовних модулів	2	
Курсовий проект (робота) (за наявності)		
Форма контролю	екзамен	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форми навчання		
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік підготовки (курс)	1	
Семестр	1	
Лекційні заняття	15 год.	
Практичні, семінарські заняття	15 год.	
Лабораторні заняття		
Самостійна робота	75 год.	
Індивідуальні заняття		
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми навчання	2 год.	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою курсу “*Безпека праці і життєдіяльності*” - є педагогічній сфері теоретико-практична підготовка спеціалістів, які б могли на основі отриманих знань та навичок створити безпечні умови праці для працівників.

Завдання:

- вивчення впливу виробничого середовища на людину;
- вивчення методів аналізу і оцінювання стану охорони праці на підприємстві;
- засвоєння організаційних та економічних аспектів охорони праці;
- засвоєння правових та нормативних баз в Україні.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен знати:

- законодавчі та нормативні документи з охорони праці;
- концепції організації охорони праці у державі та на виробництві;
- обов’язки та відповідальність роботодавців підприємства (організації) та її підрозділів і забезпечення здорових і безпечних умов праці;
- основні міжнародні документи з охорони праці;
- методи і засоби забезпечення нормативних знань параметрів небезпечних та шкідливих факторів;

вміти:

- ідентифікувати небезпечні та шкідливі виробничі фактори що супроводжують працю на виробництві;
- організовувати вирішення питань охорони праці на виробництві (організації);
- використовувати нормативні документи та забезпечувати безпечні й нешкідливі умови праці на виробництві;
- організовувати та брати участь у розслідуванні нещасних випадків професійних захворювань та аварій на виробництві.

3. Програма та структура навчальної дисципліни для:

- повного терміну денної (заочної) форми навчання;
- скороченого терміну денної (заочної) форми навчання.

Назви змістовних модулів і тем	Кількість годин												
	Денна форма							Заочна форма					
	ти жні	усьо го	у тому числі					ус ьо го	у тому числі				
			л	п	л б	інд	с. р.		л	п	лб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Змістовний модуль 1. Правове і нормативне регулювання охорони праці.													
Тема 1. Законодавство України про охорону праці		6	2	4									

Назви змістовних модулів і тем	Кількість годин												
	Денна форма							Заочна форма					
	ти жні	усьо го	у тому числі					усьо го	у тому числі				
			л	п	л б	інд	с. р.		л	п	лб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Тема 2. Організація служби охорони праці.		6	2	4									
Тема 3. Організація розслідування нещасних випадків.		5	2	3									
Тема 4. Організація навчання з охорони праці.		3.5	1.5	4									
Разом за змістовним модулем 1		20.5	7.5	15									
Тема 1. Травматизм, причини, профілактика.		2	1.5	4		2							
Тема 2. Шкідливі фактори виробничого середовища		2	2	4		1.5							
Тема 3. Вибір засобів індивідуального захисту		1.5	2	4		2							
Тема 4. Основи електробезпеки та пожежної безпеки		2	2	3		2							
Разом за змістовним модулем 2		22.5	7.5	15		7.5							
Курсовий проект													
Усього годин		120	15	30		75							

4. Теми семінарських занять

№ п/п	Назва теми	Кількість годин
1	немає	
2		

5. Теми практичних занять

№ п/п	Назва теми	Кількість годин
1	Організація навчання з питань охорони праці	5

№ п/п	Назва теми	Кількість годин
2	Організація розслідування нещасних випадків на виробництві	5
3	Вимірювання параметрів мікроклімату. Визначення концентрації шкідливих парів та газів в повітрі робочої зони	4
4	Вимірювання рівнів освітленості робочих місць	4
5	Вибір засобів індивідуального захисту для працівників	4
6	Первинні засоби пожежогасіння на підприємствах АПК	4
7	Перша долікарська допомога	4
Усього годин		30

6. Теми лабораторних занять

№ п/п	Назва теми	Кількість годин
	немає	

7. Контрольні питання, комплекси тестів для визначення рівня засвоєння знань студентами.

1. Права на охорону праці під час укладання трудового договору.
2. Права працівників на охорону праці під час роботи.
3. Права працівників на пільги та компенсації за важкі та шкідливі умови праці.
4. Забезпечення працівників спецодягом.
5. Відшкодування шкоди у разі ушкодження здоров'я працівників або уразі їх смерті.
6. Вимоги закону України "Про охорону праці" щодо охорони праці жінок.
7. Вимоги закону України "Про охорону праці" щодо охорони праці неповнолітніх.
8. Вимоги закону України "Про охорону праці" щодо охорони праці інвалідів.
9. Норми перенесення та переміщення вантажів для жінок.
10. Норми перенесення та переміщення вантажів для молоді.
11. Управління охороною праці та обов'язки роботодавця.
12. Обов'язки працівника щодо додержання вимог НПАОП.
13. Служба охорони праці на підприємстві.
14. Обов'язкові медичні огляди працівників певних категорій.
15. Навчання з питань охорони праці. Види інструктажів та порядок їх проведення.
16. Фінансування охорони праці.
17. Регулювання охорони праці у колективному договорі, угоді.
18. Розслідування та облік нещасних випадків.
19. Спеціальне розслідування та облік нещасних випадків, аварій.

20. Розслідування причин хронічних професійних захворювань.
21. Інформація та звітність про стан охорони праці.
22. Органи державного нагляду за охороною праці.
23. Органи державного управління охорони праці.
24. Контроль за станом охорони праці на підприємстві.
25. Громадський контроль за додержанням законодавства з охорони праці.
26. Відповідальність за порушення законодавства з охорони праці.
27. Методи аналізу виробничого травматизму.
28. Гігієнічна класифікація умов праці за показниками шкідливості та небезпечності факторів виробничого середовища.
29. Класифікація небезпечних та шкідливих виробничих факторів.
30. Причини виробничого травматизму та методи їх аналізу.
31. Загальні поняття про виробничу санітарію і гігієну праці.
32. Мікроклімат виробничих приміщень та її нормалізація. Прилади для контролю параметрів мікроклімату.
33. Шкідливі речовини в повітрі робочої зони, їх нормування та визначення. Класи небезпек шкідливих речовин за їх ГДК. Принцип роботи УГ-2.
34. Види виробничого пилу, його вплив на організм людини.
35. Призначення та класифікація систем вентиляції.
36. Види виробничого освітлення та нормування. Прилад для вимірювання освітленості, принцип його роботи.
37. Шум та його вплив на організм людини. Гігієнічне нормування шуму.
38. Види вібрації, її дія на організм людини.
39. Заходи та засоби від дії шуму та вібрації.
40. Ультразвук та інфразвук звук. Джерела його виникнення. Методи боротьби.
41. Електробезпека. Дія електричного струму на організм людини.
42. Види та обставини електротравм.
43. Основні причини пожеж, їх характеристика.
44. Види горіння та їх визначення.
45. Категорії приміщень за вибухопожежною та пожежною безпекою.
46. Характеристика горючих матеріалів та речовин.
47. Первинні засоби пожежогасіння. Види вогнегасильних речовин.
48. Види вогнегасників та принцип їх роботи.
49. Автоматичні засоби виявлення та гасіння пожеж.
50. Засоби захисту органів дихання. Фільтрувальні респіратори та протигази.
51. Ізолювальні засоби захисту органів дихання.
52. Спецодяг та спец взуття.
53. Засоби захисту обличчя, голови та органів слуху, зору.
54. Основні прийоми надання першої допомоги при нещасних випадках, пов'язаних із пораненнями, забоєм, розтягненням зв'язок, під час вивиху кінцівок.

55. Види кровотечі при пораненнях та способи зупинки.
56. Перша допомога при опіках термічних, опіках кислотами та лугами.
57. Особливості надання першої допомоги при ураженні електричним струмом.
58. Перша допомога при пререломах.
59. Перша допомога при обмороженні.
60. Перша допомога при тепловому та сонячному ударі.

8. Методи навчання:

Лекції, практичні заняття, самостійна робота студентів проводять такими методами:

- Пояснювально-ілюстративний метод.
- Дискусійні методи.
- Дослідницький метод.
- Метод ділової гри.

9. Форми контролю:

Видами контролю знань студентів є поточний контроль, проміжна та підсумкова атестації.

***Поточний** контроль здійснюється під час проведення практичних, занять і має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи*

***Проміжна атестація** – засвоєння програмного матеріалу змістового модуля у вигляді письмової контрольної роботи.*

***Підсумкова атестація** – екзамен.*

10. Розподіл балів, які отримують студенти. Оцінювання студента відбувається згідно положенням «Про екзамени та заліки у НУБіП України» від 20.02.2015 р. протокол №6 з табл. 1.

Оцінка національна	Оцінка ECTS	Визначення оцінки ECTS	Рейтинг студента, бали
Відмінно	A	Відмінно – відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	90-100
Добре	B	Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками	82-89
	C	Добре – в загальному правильна робота з певною кількістю грубих помилок	74-81
Задовільно	D	Задовільно – непогано, але із значною кількістю недоліків	64-73
	E	Достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії	60-63
Незадовільно	FX	Незадовільно – потрібно працювати перед тим, як отримати позитивну оцінку	35-59

Оцінка національна	Оцінка ECTS	Визначення оцінки ECTS	Рейтинг студента, бали
	F	Незадовільно – необхідна серйозна подальша робота	01-34

11. Методичне забезпечення:

№	Назва методичних розробок	Видання	Автори
1.	Методичні вказівки щодо проведення ділової гри «Організація навчання з охорони праці на підприємствах АПК»	Видавничий центр НУБіП України, 2016. - 16 с.	Войналович О.В. Марчишина Є.І.
2.	Методичні вказівки щодо проведення ділової гри «Організація навчання з охорони праці на підприємствах АПК»	Видавничий центр НАУ, 2008. - 16 с.	Войналович О.В. Марчишина Є.І.
3.	Методичні вказівки щодо виконання лабораторної роботи „Первинні засоби пожежогасіння на підприємствах АПК”	Видавничий центр НУБіП України, 2009. - 32 с.	Войналович О.В., Голопура С.М., Воронцова Н.Є.
4.	Методичні вказівки щодо виконання ділової гри „Основні функціональні обов’язки з охорони праці посадових осіб підприємств АПК ”	Видавничий центр НУБіП України, 2009. - 16 с.	Войналович О.В., Марчишина Є.І., Шостак А.В.

12. Рекомендована література основна:

1. Конституція України, 1996.
2. Кодекс законів про працю України.
3. Закон України «Про охорону праці», 2003.
4. Закон України «Про загальнообов’язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності», 1999.
5. Безпека праці та життєдіяльності/ Піскунова Л.Е., Прилипко В.А., Зубок Т.О. К.: ЦП "Компринт", 2017.-444с. - 28,8 д.у.а.

Допоміжна:

1. Закон України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення».
2. Закон України «Про об’єкти підвищеної небезпеки».
3. Закон України «Про пожежну безпеку».
4. Кримінальний кодекс України.
5. НПАОП 0.00-4.21-04 «Типове положення про службу охорони праці на підприємстві». Затверджене Наказом Держнаглядохоронпраці від 15.11.2004 р. № 255.
6. НПАОП 0.00-4.09-07 «Типове положення про комісію з питань охорони праці підприємства». Затверджене Наказом Держгірпромнагляду від 21.03.2007 р. № 55.

7. НПАОП 0.00-4.12-05 «Типове положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці». Затверджене Наказом Держнаглядохоронпраці від 26.01.2005 р. № 15.
8. НПАОП 0.00-4.11-07 «Типове положення про діяльність уповноважених найманими працівниками осіб з питань охорони праці». Затверджене Наказом Держгірпромнагляду від 21.03.2007 р. № 56.
9. НАПБ Б.02.005-2003 «Типове положення про інструктажі, спеціальне навчання та перевірку знань з питань пожежної безпеки на підприємствах, в установах та організаціях України». Затверджене Наказом МНС України від 29.09.2003 р. № 368.
10. НПАОП 0.00-4.15-98 «Положення про розробку інструкцій з охорони праці». Затверджене Наказом Держнаглядохоронпраці від 29.01.1998 р. № 9.
11. НПАОП 0.00-4.01-08 «Положення про порядок забезпечення працівників спеціальним одягом, спеціальним взуттям та іншими засобами індивідуального захисту». Затверджене Наказом Держгірпромнагляду від 24.03.2008 р. № 53.
12. НПАОП 0.00-3.01-98 «Типові норми безплатної видачі спеціального одягу, спеціального взуття та інших засобів індивідуального захисту працівникам сільського та водного господарства». Затверджені Наказом Держгірпромнагляду від 10.06.1998 р. № 117 із змінами від 12.10.2009 р. № 169.
13. НПАОП 01.1-1.01-00 «Правила охорони праці у сільськогосподарському виробництві» Затверджені наказом Мінпраці України від 11.08.2000 р. № 202 .
14. НПАОП 01.2-1.10-05 «Правила охорони праці у тваринництві. Велика рогата худоба». Затверджені Наказом Держнаглядохоронпраці України від 06.12.2004 р. № 268.
15. НПАОП 01.2-1.09-05 «Правила охорони праці у тваринництві. Свинарство». Затверджені Наказом Держнаглядохоронпраці України від 06.12.2004 р. № 269.
16. НПАОП 01.2-1.03-08 «Правила охорони праці у птахівництві». Затверджені Наказом Держнаглядохоронпраці України від 06.10.2008 р. № 213.
17. НПАОП 01.2-1.02-51 «Правила безпеки при утриманні, тренінзі та випробуванні племінних коней на іподромах». Затверджені Наказом Мінсільгоспу СРСР від 24.09.1951 р.
18. НПАОП 01.50-1.04-98 «Правила охорони праці для господарств звірівництва». Затверджені наказом Держнаглядохоронпраці України від 27.05.1998 р. № 96.
19. НПАОП 01.41-1.08-82 «Правила безпечного застосування рідкого аміаку в сільському господарстві». Затверджені Наказом Мінсільгоспу СРСР від 28.09.1982 р.

20. НПАОП 0.00-1.04-07 «Правила вибору та застосування засобів індивідуального захисту органів дихання». Затверджені Наказом Держгірпромнагляду України від 28.12.2007 р. № 331.
21. НПАОП 0.00-1.28-10 «Правила охорони праці під час експлуатації електронно-обчислювальних машин». Затверджені Наказом Держгірпромнагляду України від 6.03.2010 р. № 65
22. НАПБ А.01.001-2004 «Правила пожежної безпеки в Україні». Затверджені Наказом МНС України від 19.10.2004 р. № 126.
23. НАПБ В.01.057-2006/200 «Правила пожежної безпеки в агропромисловому комплексі України». Затверджені Наказом МНС України від 04.12.2006 р. № 730/770.
24. НПАОП 0.00.-6.02.-07 «Порядок проведення медичних оглядів працівників певних категорій». Затверджений Наказом МОЗ України від 21.05.2007 р. № 246.
25. НПАОП 0.00-6.02-04 «Порядок розслідування та ведення обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві». Затверджений Постановою КМ України від 25.08.2004 р. № 1112.
26. НПАОП 0.00-8.03-93 «Порядок опрацювання і затвердження власником нормативних актів про охорону праці, що діють на підприємстві». Затверджений Наказом Держнаглядохоронпраці від 21.12.1993 р. № 132.
27. НПАОП 0.00-4.36-87 «Про порядок безплатної видачі молока або інших рівноцінних харчових продуктів робітникам і службовцям, які зайняті на роботах з шкідливими умовами праці». Затверджений Постановою Держкомпраці СРСР від 16.12.1987 р. №731/П13.
28. НПАОП 0.00-4.05-03 «Порядок видачі дозволів Державним комітетом з нагляду за охороною праці та його територіальними органами». Затверджений Постановою КМ України від 15.10.2003 р. № 1631.
29. «Порядок відбору зразків продукції тваринного, рослинного і біотехнологічного походження для проведення досліджень». Затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 14.06.2002 р. № 833.
30. «Порядок складання та вимоги до санітарно-гігієнічних характеристик умов праці». Затверджений Наказом МОЗ України від 13.12.2004 р. № 614.
31. НПАОП 0.00-6.23-92 «Про порядок проведення атестації робочих місць за умовами праці». Затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 01.08.1992 р. № 442.
32. НПАОП 0.00-8.24-05 «Перелік робіт з підвищеною небезпекою». Затверджений Наказом Держнаглядохоронпраці України від 26.01.2005 р. № 15.
33. «Перелік робіт, де є потреба у професійному доборі». Затверджений Наказом МОЗ України та Держнаглядохоронпраці від 23.09.1994 р. № 263/121.

34. «Рекомендації щодо організації роботи кабінету промислової безпеки та охорони праці». Затверджені Головою Держпромгірнагляду 16.01.2008 р.

35. «Рекомендації щодо побудови, впровадження та удосконалення системи управління охороною праці». Затверджені Головою Держпромгірнагляду 07.02.2008 р.

13. Інформаційні ресурси: інформаційний електронний освітній простір НУБіП України представлений електронними ресурсами, розміщеними на навчально-інформаційному порталі на базі платформи Moodle (moodle.nubip.edu.ua), інституційному репозиторії (<http://elibrary.nubip.edu.ua>), електронній бібліотеці (<http://library.nubip.edu.ua>), аграрній відкритій енциклопедії (<http://agrowiki.nubip.edu.ua>), відео та аудіотеках.